УДК 821.112.2Сакс:81-1(02)"16"

К. Ю. Жбанова
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

**ПРИЖИТТЄВІ ПРИМІРНИКИ ТВОРІВ ГАНСА САКСА
ВІДДІЛУ СТАРОДРУКІВ ТА РІДКІСНИХ ВИДАНЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО**

У статті йдеться про прижиттєві видання творів відомого німецького поета Ганса Сакса, що нині зберігаються у фонді відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ. На прикладі наявних примірників розглянуто особливості друків бюргерської літератури періоду Реформації. Значна увага приділена композиції друкованих видань та їхньому художньому оформленню.

Ключові слова: Ганс Сакс, Реформація, прижиттєві видання, іноземні латиношрифтні стародруки.

Реформаційний рух, що розгорнувся в Німеччині на початку XVI ст., залишив відбиток у різних сферах культурного життя, в тому числі у літературній і книжковій культурі. В книгодрукуванні Реформація ознаменувалася розвитком німецької публіцистики. У книжковому репертуарі того часу знайшли відбиття ідеї та думки більшості суспільних і політичних рухів. Їх висвітлення рідною мовою сприяло популяризації друкованого слова серед широких верств населення.

Друкована спадщина тогочасного німецького суспільства нині асоціюється зі збереженим до нашого часу величезним масивом бюргерських творів, що складали художню німецькомовну народну творчість переважно сатиричного або повчального змісту. Вона була породжена революційними ідеями Реформації і набула особливого поширення серед поетів вільних міст (так званих «Freie Stadt» – міст, що отримали право на самоврядування, власне використання податків та частково на функції суду). Цей особливий пласт літератури XVI ст. сприяв її демократизації, гуманізації, розвитку розмовного стилю у літературній мові, формуванню багатьох художніх жанрів, близьких за концепцією до національного мислення [1, с. 12.].

До найвідоміших представників німецької бюргерської літератури належить Ганс Сакс (1494–1576) – поет, драматург, мейстерзінгер (поет-співак, учасник професійних цехових об'єднань середнього і дрібного бюргерства), автор фастнахтшпільів (невеликих віршованих комедій, поширених

у Німеччині в XV–XVI ст.) та шванків (невеликих гумористичних віршованих або прозових оповідей сатиричного чи повчального характеру).

Г. Сакс не був професійним літератором. Вихідець із ремісничої родини, він займався художньою діяльністю на дозвіллі, а його читацькою аудиторією були переважно представники ремісничого середовища, до якого він своїми повчаннями звертався. Однак ще за життя митець став одним із найбільш читаних письменників на батьківщині. Всенародне визнання йому приніс алегоричний вірш на підтримку ідей М. Лютера «Die Wittenbergisch Nachtigall» («Віттенберзький соловей»). Лише в рік написання твору, 1523 р., вірш витримав шість видань [2, с. 312]. Щоб підвести підсумок своїх напрацювань, поет у 1567 р. написав віршоване резюме «Summa all Meinen Gedicht» («Сума всіх моїх віршів»), в якому розповів про 4275 мейстерзінгерських пісень і 73 інші пісні, 1700 поетичних творів, написаних попарним римуванням (серед них близько 200 п'єс), 7 прозових діалогів [3, с. 138]. Не випадково, що Грамотою від 1560 р. рада міста Страсбурга оголосила Г. Сакса «найбільш прославленим з німецьких поетів» [3, с. 137]. Загальна ж кількість відомих робіт Г. Сакса (а це твори релігійного, політичного, соціально-економічного змісту) наближається до 6200, і майже всі вони збереглися до нашого часу.

На відміну від популярності та обожнювання за життя, у XVII–XVIII ст. Г. Сакс був забутий. Лише з кінця XVIII ст. письменники Німеччини почали все частіше звертатися до творчої спадщини талановитого поета. Зокрема манеру письма наслідував Г. Гете, і у 1776 р. вшанував його ім'я віршем «Поетичне покликання Ганса Сакса». Згадуючи про творчий доробок бюргерського літератора XVI ст. і своїх сучасників, Г. Гете писав: «Ганс Сакс, справжній майстер поезії, був найближчий до нас. Це був справжній талант, правда, не лицар і не придворний, а простий бюргер, чим могли похвалитися і ми. Його дидактичний реалізм був нам до вподоби, і ми нерідко користувалися його легким ритмом, його зручною римою. Ця форма здавалася дуже зручною для щоденної поезії, а такої поезії ми потребували щогодини» [2, с. 320].

У XX ст. творчий спадок Г. Сакса став об'єктом вивчення науковців різних галузей, зокрема філологів, істориків, культурологів, книгознавців [4], і досі залишається актуальним для дослідників. Лише впродовж XX ст. германістами було написано три десятки дисертаційних робіт, присвячених спадку Г. Сакса [1, с. 4]. Вивчення творчого доробку літератора супроводжувалося виходом багаточисленних наукових каталогів його творів (лише впродовж 1870–1908 рр. під редакцією А. Келлера і Е. Гоце вийшло 26 томів бібліографії творів Г. Сакса) [5], публікацій книгознавчої та бібліотекознавчої тематики в різних країнах Європи.

Творчість Г. Сакса була відома та популярна далеко за межами Німеччини і свого часу набула розповсюдження в Україні. Унікальні прижиттєві примірники творів німецького митця нині зберігаються у фонді відділу стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – ВСРВ НБУВ). Зібраний та опрацьований матеріал з теми допомагає з'ясувати історико-книгознавче та джерелознавче значення прижиттєвих видань творів Г. Сакса, сприяє систематизації інформації про видання бюргерської літератури Німеччини XVI ст.

Документальними джерелами вивчення прижиттєвих публікацій робіт Г. Сакса стали 34 примірники видань його творів із фондів ВСРВ НБУВ. Більшість книг зберігається в колекції іноземних стародруків, надрукованих латинським шрифтом – 31 одиниця зберігання, а 3 примірники є частиною колекції палеотипів.

Ранні твори митця, надруковані в 1524 р. у різних містах Німеччини, належать до періоду переслідувань прихильників лютеранства. Зокрема, прозовий діалог-листівка на тему Реформації 1524 р. «Ein Gespräch von den Scheinwercken der Geystlichen, und iren Gelübten: amit sy züverlesterung des Blüts Christi vermeynen selig zü werden» у ВСРВ представлений двома різними видання – Pal. 1167, In. 5332. Перший палеотип вирізняється рукописними маргіналіями та підкреслюваннями в тексті, був свого часу описаний de visu М. А. Шамрай та відображений у каталозі палеотипів із фондів НБУВ [6, с. 383]. Цей примірник не має аналогів у світовій бібліографії і залишається унікальним виданням твору Г. Сакса невідомого походження.

Інше одночасне видання цієї ж праці (In. 5332), надруковане в Бамберзі (має характерну тематичну гравюру на титулі), відсутнє у друкованому каталозі палеотипів НБУВ, проте вже давно увійшло до світових наукових описів стародруків і систематизацій літературних творів Г. Сакса. Бібліографічний опис видання: Sachs H. Ein Gespräch von den Scheinwercken der Geystlichen, und iren Gelübten: amit sy züverlesterung des Blüts Christi vermeynen selig zü werden / Hanns Sachs Schüster. – [Bamberg : Georg Erlinger, 1524]. – [8] Bl. : il. ; 4° (18 cm). Фінгерпринт: illt r-r- ines s-n, C 1524 Q. Бібліографія: VD16 S 317.

Ще один твір митця 1524 р. з фондів ВСРВ (Pal. 656), також релігійного змісту, був надрукований Ніколасом Відерманом в Айленбурзі. Він, як і інші, невеликий за обсягом (8 арк.), вирізняється пишною гравійованою рамкою на титулі.

Більшість прижиттєвих примірників праць Г. Сакса у фондах ВСРВ датуються 1552–1557 рр. і були видані в різних друкарнях рідного міста митця – у Нюрнберзі. Одне з найбільших міст Німеччини, важливий політичний та економічний центр XIV–XVI ст., неофіційна столиця країни,

Нюрнберг був одним з осередків розвитку ідей гуманізму, світської освіти та художніх ремесел – архітектури, скульптури, лиття з дорогоцінних металів, гравюри на дереві. З поширенням книгодрукування місто здобуло ще й славу одного з європейських видавничих центрів. У 1529 р. Нюрнберг оголосив себе протестантським містом, а Г. Сакс отримав дозвіл продовжувати тут свої літературні студії. Саме в цей час на піку популярності опинилися твори митця – пісні та вірші історичного, політичного прореформаторського змісту, повчальні історії (легенди), байки, прозаїчні полемічні діалоги, трагедії, веселі шванки та повчальні комедії. Вже за життя твори митця одночасно друкувалися в різних друкарнях міста, а їх збережені до нашого часу екземпляри яскраво демонструють тогочасні видавничі віяння.

Представлені у ВСПВ видання цього періоду належать двом типографам Нюрнберга – Георгу Меркелю (примірники датуються 1552–1554 pp.) та Герману Гамсінгу (примірники 1553–1554 pp.).

Зокрема з друком віршованих творів Г. Сакса пов'язана вершина діяльності Г. Меркеля як видавця. Серед примірників відділу знаходимо екземпляр з гравюрою Г. Меркеля та його ініціалами «GM» в її лівому нижньому кутку (In 5259). Бібліографічний опис видання: Sachs H. *All Römisch Kayser nach Ordnung, und wie land yeder geregyert hat: zu welcher zeyt, was sitten der gehabt, und was todes er gestorben sey von dem ersten an biss auff den jetzigen grossmechtigsten Kayser Carl.* – Gedrückt zu Nüremberg : Durch Georg Merckel, [1554]. – [12] Bl. ; 4° (20 cm). Фінгерпринт: rtrt dtnt ssdt DeIm C 1554Q. Бібліографія: VD 16 S 171. Ініціали друкаря зустрічаємо і в інших примірниках видань, зокрема в центрі гравійованих заставок на титулі (In 581, In 5270), в середині примірника (In 5262, In 5263) та колофоні (In 5256, In 5262). Така гравійована композиція, ймовірно, слугувала Г. Меркелю друкарським знаком.

Видавнича продукція цього періоду демонструє економічний підхід до книгодрукування. На відміну від листівок з віршованими творами Г. Сакса, що зазвичай прикрашалися гравюрами на дереві, і які теж були популярні серед широких верств населення у першій половині XVI ст. [2, с. 314], представлені у ВСПВ примірники є повноцінними книгами. Видавалися вони переважно окремими брошурами (рідше примірники вміщують два віршовані твори), невеличкими за розмірами (формат 4°) та незначними за обсягом (4–12 сторінок). Знижувало вартість екземпляру багаторазове використання одного відтиску гравюр, які, зокрема, знаходимо у друкарському спадку Г. Гамсінга на початку, в середині та в кінці примірників (In 5260, In 5272, In 5279, In 5281, In 5283). Завдяки цьому зменшувалися витрати на друк та збільшувався наклад екземплярів. Водночас

масовому розповсюдженню праць Г. Сакса серед населення сприяла орієнтація друкованого слова на тогочасну суспільну думку, якій, зокрема, відповідала німецькомовність видань.

З наявних стародруків дізнаємося, що видавці віддруковували текст творів Г. Сакса помірним шрифтом, зберігаючи запис кожної нової ритмічної одиниці тексту з нового рядка. Характерно, що видання необтяжені інформацією на титульному аркуші й містять лише назву твору та автора, тоді як вихідні дані (рік та місце друку) подається виключно в колофоні.

Щоб наочно полегшити читачам розуміння зловбодених питань суспільного життя, які порушував Г. Сакс, друкарі його твори ілюстрували. Зокрема Г. Меркель та Г. Гамсінг у кожному примірнику вміщували переважно по одній гравюрі, розміщуючи їх зазвичай на титулі, зрідка між двома творами Г. Сакса чи наприкінці твору. Сюжетні гравюри в виданнях цих друкарів охоплюють зображеннями найрізноманітніші образи героїв тексту: представників як знаті, так і селян, ремісників різних професій, духовенства, а також зображення тварин.

До найцікавіших примірників творів Г. Сакса, що нині зберігаються у фондах ВСРВ, належать ті, які вміщують по декілька поезій, відтак мають найпишніше художнє оформлення (різні гравюри, композиції заставок). Це фастнахшпілі (входять до тридцяти п'яти творів Г. Сакса, написаних у 1550–1554 pp.) та шванки, що описують комічні події:

In 5260 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Die Drey Todtenn so Christus aufferweckt hat, Allegoria dreyerley Sünder, so Christus durch sein wort noch teglich erwecket. – Gedrückt zu Nürnberg : Durch Herman Hamsing, [1553]. – [4] Bl. : il. ; 4° (20 cm). – Фінгерпринт: rteg egsn sntz tzst C 1553Q. Бібліографія: VD 16 S 231;

In 5261 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Das untrew Spiel / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nürnberg : Durch Herman Hamsing, [1553]. – [4] Bl. : il. ; 4° (20 cm). Фінгерпринт: ssss irir ssss atat C 1553Q. Бібліографія: VD 16 S 586;

In 5262 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Der gantz Haussrat, bey dreyhundert stücken, so ungefehrlich inn ein jedes Hauss gehört: mehr ein nuetzlicher raht den jungen gesellen die so sich verheyraten wöllen / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nüremberg : Durch Georg Merckel, 1553. – [8] Bl. : il. ; 4° (19 cm). Фінгерпринт: hrhr n.at eny- elcl C 1553Q. Бібліографія: VD 16 S 280 ; VD16 S 512;

In 5265 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Die vier wunderberlichen Eygenschaftt und würckung des Weins, ein kurtzweylicher Spruch. Mehr ein Newer spruch von der Insel Bachi und irer Eygenschaftt / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nüremberg : Durch Georg Merckel, 1553. –

[8] Bl. : il. ; 4° (19 cm). Фінгерпринт: chch enen wgrw igig C 1553A. Бібліографія: VD 16 S 599;

In 5268 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Die Neunerley heud einer bösen Frawen sambt jren Neun Eygenschaftten / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nüremberg : Durch Georg Merckel, 1553. – [8] Bl. : il. ; 4° (19 cm). Фінгерпринт: enen inut utyb yban C 1553A. Бібліографія: VD 16 S 503 ; VD 16 S 188;

In 5272 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Der Todt ruckt das stüllein / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nürnberg : Durch Herman Hamsing, 1553. – [4] Bl. : il. ; 4° (19 cm). Фінгерпринт: enen elel chch rtrt C 1553A. Бібліографія: VD 16 S 565;

In 5274 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Der Klagent waltdbrüder uber alle Stend auff erden. Mehr der waltdbruder mit dem Esel, der argen weld thut nimandt recht / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nüremberg : Durch Georg Merckel, [1554]. – [8] Bl. : il. ; 4° (19 cm). Фінгерпринт: alal dtdt inin enen C 1554Q. Бібліографія: VD 16 S 406 ; VD 16 S 631;

In 5275 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Der Büler Artzney. Mehr die Neun Geschmeck inn dem Eelichen standt / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nüremberg : Durch Georg Merckel, [1554]. – [10] Bl. : il. ; 4° (19 cm). Фінгерпринт: enen eyey enem chs. C 1554Q. Бібліографія: VD 16 S 204 ; VD 16 S 497;

In 5276 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Kladredt der waren Freundschaft, uber das volck Christlicher landt welches sie flüchtig verlassen müß. Mer die brüderlich lieb hat keyn Fuss mehr / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nüremberg : Durch Georg Merckel, [1554]. – [8] Bl. : il. ; 4° (19 cm). Фінгерпринт: stst ieie jnin enen C 1554Q. Бібліографія: VD 16 S 415 ; VD 16 S 416;

In 5283 – бібліографічний опис видання: Sachs H. Ein Gespräch eyner Bulerin und eines ligenden Narren unter ihren Füßen / Hans Sachs. – Gedrückt zu Nürnberg : Durch Herman Hamsing, [1553]. – [4] Bl. ; 4° (17 cm). Фінгерпринт: h.ch ndnd rnrn dndn C 1553Q. Бібліографія: VD16 S 293 ; VD16 S 184. Всього у 31-му примірнику 1552–1554 рр. віддруковано 48 творів Г. Сакса.

Для цих друків характерна відсутність інших елементів художнього оформлення тексту, за винятком поодиноких виливних прикрас (In 5258, In 5280), ініціалів (In 5263), заставок (In 5277, In 5280–In 5282).

Примірники, що зберігаються в колекції видань іноземних стародруків, надрукованих латинським шрифтом, не мають провенієнцій, які б чітко вказували на власника, тому побутування та поширення творів Г. Сакса залишаються нез'ясованими. Проте 30 примірників, описаних останнім часом (шифри In 5254–In 5283), раніше перебували в одній збірці, про що свідчать картонні або паперові обкладинки чотирьох типів, наліпки

на їхніх верхніх кришках у вигляді прямокутників зі зрізаними кутами та з друкованими або рукописними назвами, рукописні помітки та наскрізна нумерація всіх примірників, виконана олівцем. На всіх згаданих примірниках є напис чорнилом «complett.» (вірогідно, вказівка на те, що примірник повний) на шмуцтитулах акуратним почерком кінця XVIII – початку XIX ст. Найбільше примірників (17) мають обкладинки із цупкого мармурового паперу коричнево-жовтих відтінків (In 5254, In 5262–In 5276, In 5283), на наліпках друкованим готичним шрифтом зазначено автора, назву або кілька назв вміщених творів, місце та рік видання. В усіх інших примірниках така ж інформація на наліпках про автора, назву, місце та рік видання написана чорнилом вручну.

Ще по шість примірників мають обкладинки із жовтого (In 5255 – In 5260) та світло-синього (In 5277 – In 5282) паперу. На титулах всіх примірників у світло-синіх обкладинках є маленька власницька печатка округлої форми «v.N.». На інших примірниках цієї печатки немає. У примірниках у жовтих обкладинках внизу на титулах є ідентичні позначки ще давнішої нумерації. Ще один примірник з цієї групи має темнішу жовто-коричневу обкладинку (In 5261), і ще один – рожеву (In 5332). У примірнику в рожевій обкладинці немає позначення «complett.» на початкових аркушах, однак, є вказівки бібліографії, зокрема, «Анналів старовинної німецької літератури» Г. В. Панцера «*Annalen der ältern deutschen Litteratur...*», Bd. 1–2, 1788–1805, виконані таким же почерком.

В усіх 30-ти примірниках на наліпках угорі помітна олівцева нумерація книг арабськими цифрами, що доходить до числа 44 (відсутні 1, 4–5, 7, 9, 15, 19, 21, 30, 33–34, 40, 42–43). Ця нумерація свідчить про те, що нині у ВСРВ зберігається лише частина колекції книгозбирача, в сферу зацікавлення якого входила творчість Г. Сакса, і для якого була виконана копітка робота з метою оформлення особливостей екземплярів його книгозбірні. Відтак питання про історію побутування примірників видань Г. Сакса залишається відкритою темою для майбутніх досліджень. Можливо, детальний опис особливостей оформлення примірників, їх обкладинок, наліпок, печаток дозволить у подальшому пролити світло на походження цієї книгозбірні.

Отже, наявні у фонді ВСРВ НБУВ примірники творів Г. Сакса представляють хоч і незначну, але досить репрезентативну частину його творчого доробку. Оскільки книгодрукарі орієнтувалися на широке коло читачів, твори Г. Сакса – актуальні, короткі й прості за змістом для сприйняття міського населення, злободенна соціально-економічна, релігійна тематика яких розкривалася в зрозумілому, гумористичному плані, були зручним матеріалом для видавців, які підшукували легкі та доступні форми

видання для широкого кола споживачів. Нині прижиттєві видання Г. Сакса віддзеркалюють тогочасні тенденції у книжковій справі. Дешеві книжки-брошури швидко друкувалися і не менш швидко розповсюджувалися. Структура розглянутих стародруків та їх композиційне оформлення демонструють набуття книгою функцій розваги та відпочинку.

Список використаних джерел

1. Шевлякова Н. Ганс Сакс и литература немецкой Реформации: генезис, типология и истоки творчества (фольклор и бюргерская литература) : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Н. Шевлякова – Майкоп, 2003. – 23 с.
2. История немецкой литературы : в 5 т. / [В. Жирмунский, Б. Пуришев и др.]. – Т. 1. – М. : Издательство АН СССР, 1962. – 470 с.
3. История немецкой литературы : в 3 т. / [А. Дмитриев]. – Т. 1. – М. : Радуга, 1985. – 355 с.
4. Geiger E. Hans Sachs als Dichter in seinen Fastnachtspielen im Verhältnis zu seinen Quellen betrachtet Eine literarhistorische Untersuchung / E. Geiger. – Halle, 1904. – 388 s.; Kaufmann P. Kritische Studien zu Hans Sachs / P. Kaufmann. – Breslau, 1915. – 85 s.; Zirn A. Stoffe und Motive bei Hans Sachs in seinen Fabeln und Schwänken / A. Zirn. – Würzburg, 1924. – 95 s.; Пуришев Б. И. Очерки немецкой литературы XV–XVII вв. / Б. Пуришев. – М. : Гослитиздат, 1955. – 391 с.
5. Holzberg N. Hans Sachs-Bibliographie / N. Holzberg, H. Hilsenbeck ; Stadtbibliothek Nürnberg. – Nürnberg, 1976. – 159 s.; Die Prosa dialoge von Hans Sachs / Hrsg. von I. Spriewald. – Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1970. – 186 s.
6. Каталог палеотипов из фондов Центральной научной библиотеки им. В. И. Вернадского НАН Украины / [М. А. Шамрай, Б. В. Грановський, І. Б. Торбаков]. – К. : Наук. думка, 1995. – 548 с.

References

1. Shevliakova, N. (2003). *Gans Saks i literatura nemetckoi Reformacii: genezis, tipologii i istoki tvorcestva (folklor i biurgerskaia literatura)* [Hans Sachs and literature of German Reformation: genesis, typology and sources (folklore and burgher literature)] (Extended abstract of PhD dissertation). Maykop. [In Russian].
2. Zhirmunskii, V., Purishev, B. et al. (1962). *Istoriia nemetckoi literatury* [The history of German literature] (Vol. 1). Moscow: Izdatelstvo Akademii nauk SSSR. [In Russian].
3. Dmitriev, A. (1985). *Istoriia nemetckoj literatury* [The history of German literature] (Vol. 1). Moscow: Raduga. [In Russian].
4. Geiger, E. (1904). *Hans Sachs als Dichter in seinen Fastnachtspielen im Verhältnis zu seinen Quellen*. Halle. [In German]; Kaufmann, P. (1915). *Kritische Studien zu Hans Sachs*. Breslau. [In German]; Zirn, A. (1924). *Stoffe u. Motive des Hans Sachs in seinen Fabeln u. Schwänken*. Würzburg. [In German]; Purishev, B. I. (1955). *Ocherki*

nemetckoi literatury XV–XVII vv. [Essays on German literature of the XV–XVII centuries]. Moscow: Goslitizdat. [In Russian].

5. Holzberg, N., Hilsenbeck, H. (1976). *Hans Sachs-Bibliographie*, Nürnberg. [In German]; Spriewald, I. (Hrsg.). (1970). *Die Prosa dialoge von Hans Sachs*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut. [In German].

6. Shamrai, M. A., Granovskii, B. V., Torbakov, I. B. (1995). *Katalog paleotipov iz fondov Tcentralnoi nauchnoi biblioteki im. V. I. Vernadskogo NAN Ukrainy* [The catalog of paleotypes from the fonds of V. Vernadsky central scientific library of the NAS of Ukraine]. Kyiv: Naukova dumka. [In Russian].

K. Zhbanova

Lifetime editions of Hans Sachs's works deposited in the Department of Old Printed Books and Rare Editions of V. Vernadsky National Library of Ukraine

The article deals with the lifetime editions of a famous German poet Hans Sachs, exemplars of which are deposited in the fond of the Department of Old Printed Books and Rare Editions of V. Vernadsky National Library of Ukraine. Historical and bibliographical analysis of H. Sachs's editions, their representation in the library fonds and the copies preservation specifics are rendered through the available old printed books. The differences between the books published by different publishing houses of Nuremberg in 1552–1554, particularly by typographers Georg Merkel and Herman Hamsing are considered. The old printed editions composition and decoration are explored. The proprietary peculiarities of the copies are identified.

The lifetime editions of H. Sachs, considered in the article, are quite typical for that time. It enables us to describe the features of all burgher editions published during the Reformation and understand the trends of book industry of the 16th century. The gathered and processed material, relevant to the topic, contributes to the systematization of information on the publications of burgher literature in Germany in the 16th century.

Key words: Hans Sachs, the Reformation, lifetime editions, foreign old printed books in Roman characters.

К. Ю. Жбанова

Прижизненные экземпляры произведений Ганса Сакса отдела старопечатных книг и редких изданий Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

В статье идет речь о прижизненных изданиях произведений известного немецкого поэта Ганса Сакса, экземпляры которых хранятся в фонде отдела старопечатных книг и редких изданий НБУВ. На примере имеющихся книг представлен историко-книговедческий анализ изданий, их репрезентативность в фондах библиотеки, особенности сохранности экземпляров. Уделено внимание отличиям книг, напечатанных в разных типографиях Нюрнберга в 1552–1554 гг., в частности полиграфистами Г. Меркелем и Г. Гамсингом. Изучены композиции изданий и их художественное оформление. Определены собственнические особенности экземпляров.

Рассматриваемые экземпляры позволяют определить особенности изданий бюргерской литературы периода Реформации и понять тенденции в книжном деле XVI в. Собранный и обработанный материал по теме способствует систематизации информации об изданиях бюргерской литературы Германии XVI в.

Ключевые слова: Ганс Сакс, Реформация, прижизненные издания, иностранные латыношрифтные старопечатные книги.